

چگونه جدید در اوقات فراغت بر دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد؟

کلثوم حیدری^۱، صدیقه حیدری نژاد^۲، مرجان صفاری^۳، امین خطیبی^۴

۱. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۲. استاد تمام دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول)

۳. استادیار دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۴. استادیار دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۰۷

چکیده

فعالیت‌های فراغتی نقش مهمی در زندگی ما ایفا می‌کنند. در تحقیقات داخلی مطالعات اندکی در ارتباط با تجربه اوقات فراغت به صورت جدی و دلبستگی به مکان انجام شده است. هدف تحقیق حاضر تعیین چگونگی تأثیر جدید در اوقات فراغت بر دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای بود. روش تحقیق از منظر هدف، کاربردی و از حیث گردآوری داده‌ها، همبستگی و با رویکرد مبتنی بر مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری پژوهش، تمام ورزشکاران غیر حرفه‌ای مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران بودند که حداقل ۶ ماه سابقه عضویت داشتند. جهت تعیین حجم نمونه بر اساس اهداف و فرضیات تحقیق، از نرم افزار PASS استفاده شد. به روش نمونه‌گیری در دسترس پرسش‌نامه‌ها به صورت داوطلبانه در میان نمونه توزیع گردید. در نهایت تعداد ۳۳۴ پرسش‌نامه برای تحلیل آماری مورد استفاده قرار گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل دو پرسش‌نامه استاندارد، اوقات فراغت جدی گولد و همکاران (۲۰۰۸) شامل پنج مؤلفه و ۱۶ گویه و پرسش‌نامه دلبستگی مکانی کایل و همکاران (۲۰۰۵) شامل سه مؤلفه و ۱۳ گویه بود. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها توسط ۹ نفر از صاحب‌نظران بررسی شد. در یک مطالعه مقدماتی ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرسش‌نامه‌ها ۰/۹۵۱/ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ و Smart PLS نسخه ۳ بهره گرفته شد. یافته‌های تحقیق نشان داد ۲۱ درصد از تغییرات دلبستگی مکانی از طریق اوقات فراغت جدی قابل تبیین است. همچنین مدل معادلات ساختاری تأثیر اوقات فراغت جدی بر دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای از برازش کافی و مطلوبی برخوردار بود (SRMR ۰/۰۵۹). یافته‌های این تحقیق نشان داد جدید در اوقات فراغت منجر به دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای می‌شود و می‌تواند مشارکت در فعالیت‌های جسمانی را افزایش دهد. به عبارت

1. Email: heidari.k70@gmail.com

2. Email: heydari_s@scu.ac.ir

3. Email: saffari.marjan@modares.ac.ir

4. Email: a-khatibi@scu.ac.ir

دیگر، یکی از شیوه‌های تأثیر بر انتخاب‌های رفتار فراغتی مردم استفاده از پیگیری نظام‌مند اوقات فراغت و ایجاد دلبستگی به اماکن ورزشی تفریحی است.

واژگان کلیدی: رفتار فراغتی، اوقات فراغت جدی، دلبستگی مکانی، ورزشکاران غیر حرفه‌ای

مقدمه

فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت در زندگی ما نقش مهمی ایفا می‌کنند و نه تنها نقش مهمی در بهبود سلامت و آمادگی جسمانی دارند (یاو و پارکر^۱، ۲۰۰۲)، بلکه به دلایل گوناگون مانند کمک به اجتماعی شدن، ارتباطات، ایجاد دوستان و روابط جدید، تصویرسازی، چالش، رضایت از زندگی (هاوکینز، فوز و بینکلی^۲، ۲۰۰۴)، ایجاد رابطه اجتماعی (برج و همیلتون اسمیث^۳، ۱۹۹۱) و غیره مورد تأکید هستند (پوماهاچی و سوپا^۴، ۲۰۱۸، هئو، لی، پدرسن و مک کورمیک^۵، ۲۰۱۰). مشارکت در فعالیت‌های اوقات فراغتی به عنوان یک نیاز خاص فردی است (معمولاً مثبت) و با احساسات در مورد فعالیت تعریف شده است. اعتقاد بر این است که این فعالیت‌ها ارزش مثبتی به زندگی می‌افزاید و افراد متعهد به شرکت در این فعالیت‌ها هستند (راغب^۶، ۲۰۰۲). موضوع مشارکت در اوقات فراغت از اواسط دهه ۱۹۸۰ مورد توجه محققان قرار گرفت و محققان ارتباط بین انتخاب‌های اوقات فراغتی مردم را مورد بررسی قرار داده‌اند (هاویتس و مانل^۷، ۲۰۰۵). اوقات فراغت اغلب با حسی از آزادی و انگیزه درونی (انجام چیزی که می‌خواهی، نه چیزی که مجبوری) مرتبط است. به بیانی دیگر می‌توان اظهار داشت اوقات فراغت یعنی اوقات اختیاری که پس از اوقات کاری و انجام امور مربوط به امرار معاش باقی می‌ماند و شخص می‌تواند با آزادی نسبی به هر شکلی که دوست دارد آن را صرف کند (احسانی، ۲۰۱۴). از طرفی، فعالیت‌های جسمانی اوقات فراغت ممکن است تحت تأثیر موانع اجتماعی - جمعیت‌شناختی از جمله موقعیت جغرافیایی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی قرار می‌گیرد (باومن و ریس، سالیس و همکاران^۸، ۲۰۱۲؛ هومپل و اوون و لسلی^۹، ۲۰۰۲).

در ایران علی‌رغم وجود سازمان‌ها و بخش‌های متعدد (فدراسیون ورزش‌های همگانی، معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان، شهرداری‌ها، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

1. Yau & Packer
2. Hawkins, Foose & Binkley
3. Burch & Hamilton-Smith
4. Pomohaci & Sopa
5. Heo, Lee, Pedersen, & McCormick
6. Ragheb
7. Havitz & Mannell
8. Bauman, Reis, Sallis & Et al.
9. Humpel, Owen, & Leslie

و....) که هر کدام خود را به نوعی در قبال ورزش‌های تفریحی و همگانی کردن ورزش مسئول می‌دانند، اما شاهد هستیم که تعداد شرکت‌کنندگان در فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت نسبت به سایر کشورها وضعیت چندان مطلوبی ندارد. به علت گرایش مدیران ورزش و تربیت‌بدنی و رسانه‌های ورزشی به ورزش قهرمانی، تاکنون کمتر به فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت پرداخته شده است (صفاری و احسانی، امیری و کوزه چیان ۲۰۱۳). بنابراین بررسی چگونگی مشارکت مردم در فعالیت‌های فراغتی، از جمله ورزش و تفریحات فعال به عنوان ورزشکار غیرحرفه‌ای از اهمیت برخوردار است و در این تحقیق تأثیر اوقات فراغت جدی بر دل‌بستگی مکانی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای و روابط آنها مد نظر است. بنابراین شناخت رفتارهای فراغتی در فعالیت‌های تفریحی اوقات فراغت، از جمله در ورزش و تفریحات فعال از اهمیت برخوردار است. آمار موجود در این زمینه گویای همه چیز است. متوسط زمان اوقات فراغت در ایران ۹۰ روز در سال و در جهان ۸۰ روز در سال است (دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی، ۲۰۱۱). مطالعات نشان می‌دهند میزان اوقات فراغت در ایران به طور متوسط ۳ ساعت و ۲۹ دقیقه در یک شبانه‌روز است (مقصودی و عبدالحسینی و سلیمانی، ۲۰۱۳). این در حالی است که میانگین ساعت فراغت جهانی ۵ ساعت است (دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی، ۲۰۱۱). این موضوع بدین معنی است که با وجود بیشتر بودن اوقات فراغت ایرانیان از سرانه جهانی، میزان زمان اختصاص یافته به آن کمتر است و ایرانیان ترجیح می‌دهند پول خود را صرف موارد دیگری کنند. به طوری که درصد هزینه‌های اوقات فراغت از کل سبد هزینه خانوار شهری در سال ۱۳۸۲، برابر ۱/۱ درصد بود که نسبت به دو سال قبل تغییری نداشته است. هر چند این آمار مربوط به دهه گذشته است اما با تغییر و تحولاتی که به ویژه در عرصه فناوری و سبک زندگی روی داده است می‌توان گفت میزان تحرک و فعالیت‌بدنی در زمان حاضر نیز، تفاوت چشمگیری نداشته است. همچنین بنابر آمار دیگر، تنها ۹/۱ درصد ایرانیان از نحوه گذران اوقات فراغت خود رضایت دارند (مقصودی و همکاران، ۲۰۱۳) و با مقایسه وضعیت پرداختن به فعالیت‌های ورزشی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ شاهد تغییر محسوسی نمی‌باشیم. به طوری که متوسط زمان صرف شده برای این دسته از فعالیت‌ها در طول ۶ سال تنها ۴ دقیقه افزایش یافته است. متوسط زمان اختصاص داده شده به فعالیت‌های ورزشی برای فعالان اقتصادی ۹ دقیقه و برای بیکاران ۳۹ دقیقه در یک شبانه‌روز بوده است. همچنین با مقایسه بین الگوی گذران اوقات فراغت ورزشی شاهد تفاوتی بین روزهای تعطیل و غیرتعطیل نیز نیستیم (جلالی فراهانی، ۲۰۱۰). با توجه به آمار ارائه شده واضح است که مشارکت در اوقات فراغت امری پیچیده و چند بعدی است. از جمله عوامل تعیین‌کننده در نحوه و تداوم مشارکت در فعالیت‌های اوقات فراغت،

اماکن و فضاهای تفریحی ورزشی هستند (لیو^۱، ۲۰۱۲؛ استبینز^۲، ۲۰۱۲). امروزه اماکن و فضاها در اوقات فراغت مدرن در تمام اشکال آن، تنها به عنوان فضاهای کاربردی در نظر گرفته نمی‌شوند، بلکه به عنوان فرصتی برای شکل‌گیری تعاملات نیز تلقی می‌شوند و عنصر جدایی‌ناپذیر و بسیار تأثیرگذار در تجارب و انتخاب‌های فراغتی هستند (گیمون و الکینگتون^۳، ۲۰۱۶).

دلبستگی مکانی^۴ به عنوان یکی از برجسته‌ترین مفاهیم روان‌شناسی معاصر، به فرایند شکل‌گیری و قطع‌شدن پیوندهای عاطفی میان انسان‌ها و مکان اشاره دارد (کایل، گراف و منینگ^۵، ۲۰۰۵). وابستگی به مکان، دلبستگی عملی به یک مکان فیزیکی است و برای توصیف سطح دلبستگی فردی استفاده می‌شود که در آن افراد نسبت به مکان خاصی پیوند عملی و کاربردی احساس می‌کنند. در یک تعریف کلی دلبستگی به مکان بر این‌که چقدر مردم با مکان خاصی حس پیوند دارند تمرکز می‌کند و تمایز خدمات و کالاهای فراهم شده در آن مکان و روابط عاطفی و نمادین که با مکان شکل می‌گیرد را ثبت می‌کند (ویلسون^۵، ۲۰۱۳). دیدگاه اصلی دلبستگی به مکان رابطه میان انسان و شرایط محیطی است و شامل سه بعد وابستگی به مکان^۶، هویت مکان^۷ و پیوند اجتماعی^۸ است (کایل و همکاران، ۲۰۰۵). وابستگی مکانی به عنوان نوعی دلبستگی تعریف می‌شود که در آن مکانی، رضایت بالاتری را به ارمغان می‌آورد و نیازهای فرد را بیشتر از مکان‌های مشابه برآورده می‌کند. این دلبستگی نشان‌دهنده اهمیت مکان فیزیکی در ارائه شرایط و محیطی است که از فعالیت‌های خاص و دلخواه پشتیبانی می‌کنند (استوکولز و شومیکر^۹، ۱۹۸۱). منظور از هویت مکانی اهمیت نمادین و عاطفی مکان به عنوان منبعی از روابط و وابستگی‌های روانشناختی است که افراد را غرق در مکان‌های خاص می‌کنند (ویلیامز و وسک^{۱۱}، ۲۰۰۳). کورپلا^{۱۲} (۱۹۸۹) هویت مکانی را فرایند خودتنظیمی محیطی در نظر گرفت که یعنی خود محیط نه تنها میانجی تفریح و قصد اجتماعی است، بلکه تجارب و معانی خاطره‌انگیزی در زندگی فرد ایجاد می‌کند. هویت مکانی را هم می‌توان مفهوم فرعی هویت شخصی در نظر گرفت که به عقاید، ارزش‌ها، افکار و تمایلات رفتاری مربوط است. بعد سوم دلبستگی مکانی

1. Liu
2. Stebbins
3. Gammon & Elkington
4. Place attachment
5. Kyle, Graefe & Manning
6. Wilson
7. Place dependence
8. Place identity
9. Social bonding
10. Stokols & Shumaker
11. Williams & Vaske
12. Korpela

به ارتباطات اجتماعی میان شرکت‌کنندگان در تفریح اشاره دارد که معمولاً مفهوم اولیه محیط فیزیکی را خلق می‌کند، هنگامی که مکانی برای یک فرد نقش ارتباط اجتماعی را دارد، یعنی فرد محیط را به مانند مکانی برای دیدارهای اجتماعی خود می‌داند، مکان برای فرد اهمیت پیدا می‌کند و با آن ارتباط عاطفی و حسی برقرار می‌کند (کایل و همکاران، ۲۰۰۵). یافته‌های (لیو، ۲۰۱۲، استیبنز^۱، ۲۰۱۷) نشان داد یکی از عوامل مهم در ایجاد دل‌بستگی به مکان، شیوه گذران اوقات فراغت است. از این رو بر جدیت در گذران اوقات فراغت تأکید شده است.

اوقات فراغت جدی^۲ شکلی از اوقات فراغت یک فرد غیر حرفه‌ای^۳، دنبال‌کننده سرگرمی^۴ و یا داوطلب است که به صورت پیگیری نظام‌مند (منظم) فعالیت تعریف می‌شود (استیبنز، ۱۹۹۲؛ کیم و همکاران^۵، ۲۰۰۳). با توجه به یافته‌های استیبنز (۱۹۹۲) سه نوع شرکت‌کننده در اوقات فراغت جدی وجود دارد: غیر حرفه‌ای، تعقیب‌کننده سرگرمی و داوطلب (گرول و لاروک^۶، ۲۰۰۵). انتخاب ورزشکاران غیر حرفه‌ای برای آن است که علاوه بر بازی منظم، فرصت بیشتری برای تعامل با هم تیمی‌ها، دوستان، خانواده‌ها و دیگر افراد در جامعه داشته باشند که ممکن است خاطرات شخصی ایجاد کنند و دل‌بستگی‌شان را به محل خاصی نیز ایجاد کند (لیو، ۲۰۱۲). غیر حرفه‌ای‌ها معمولاً همتایان افراد حرفه‌ای در نظر گرفته می‌شوند و ناگزیر با شرایط (زمینه) حرفه‌ای فعالیت مورد علاقه خود پیوند خورده‌اند. غیر حرفه‌ای‌ها معمولاً در زمینه‌های هنری، علمی، ورزشی و سرگرمی یافت می‌شوند (استیبنز، ۱۹۹۲). اوقات فراغت جدی را با پنج ویژگی تعریف کرده‌اند، که به تمایز بین اوقات فراغت جدی و غیر جدی (گاه به گاه) هم کمک می‌کند: پشتکار^۸: اولین ویژگی اوقات فراغت جدی نیاز به پشتکار است. ویژگی پشتکار به شرکت‌کنندگان در اوقات فراغت کمک می‌کند تا بر مشکلات روانی و جسمانی در طول تجربیات خود، مانند اضطراب، خجالت، و خطرات فیزیکی غلبه کنند، حتی اگر به طور کلی خاطرات خوشایندی از اوقات فراغت خود داشته باشند. دومین ویژگی تلاش است و منظور

1. Stebbins
2. Serious Leisure
3. Amateur
4. Hobbyist Follower
5. Kim et al
6. Gravelle & Larocque
7. Perseverance
8. Efforts

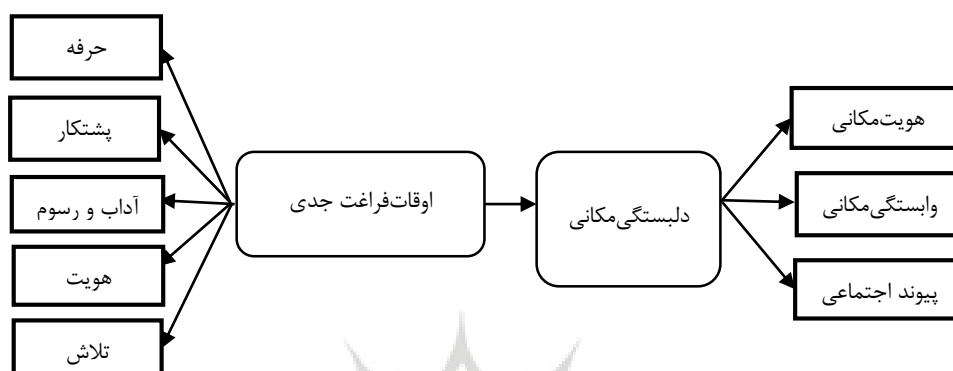
از تلاش، تلاش قابل توجه است که بر اساس دانش و مهارت ویژه به دست آمده است (استینز، ۲۰۱۲). این امر برای به دست آوردن و توسعه دانش تخصصی، تجربه، آموزش و مهارت‌هایی است که به فرد اجازه می‌دهد فعالیت‌های اوقات فراغت خود را در سطح حرفه‌ای دنبال کند (استینز، ۲۰۰۶؛ شان، یارنل^۱، ۲۰۱۰). حرفه^۱: ویژگی سوم اوقات فراغت جدی است که ماهیت آن در زمان تداوم فعالیت‌های مرتبط با آن نشان داده می‌شود. بعد چهارم هویت^۲: هویت شرکت‌کنندگان در اوقات فراغت جدی، شرکت‌کنندگان را قادر می‌سازد تا خود را از دیگران متمایز سازند و در ابراز شخصیت خود به دیگران کمک کنند (گرین و جونز^۳، ۲۰۰۵؛ کین و زینک^۴، ۲۰۰۴) و ویژگی آخر و پنجم، آداب و رسوم^۵ (خصلت) است: آداب و رسوم در مفهوم اوقات فراغت جدی به این معنی است که ورزشکاران غیرحرفه‌ای نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها و اهداف مشابه را در دنیای اوقات فراغت اجتماعی خود به اشتراک می‌گذارند، اما دیگر افراد غریبه ممکن است این خرده فرهنگ و آداب و رسوم را درک نکنند (هتو و همکاران، ۲۰۱۰؛ استینز، ۲۰۰۶؛ پدرس و سیدمن^۶، ۲۰۰۴).

ویلسون (۲۰۱۳) در تحقیق خود تحت عنوان "اوقات فراغت جدی، دلبستگی مکانی و علاقه به محیط زیست در شاندونگ (برای کوه‌نوردان)" که با هدف بررسی تأثیر سطح مشارکت اوقات فراغت جدی، متأثر از دلبستگی مکانی، در ارتباط با علاقه محیط زیست صورت گرفت، با توزیع ۱۵۱ پرسش‌نامه شامل سه متغیر اوقات فراغت جدی، دلبستگی مکانی و علاقه محیط زیست، نشان داد ارتباط قوی و مستقیمی بین مشارکت در اوقات فراغت جدی و دلبستگی به مکان وجود دارد. از سوی دیگر، لیو (۲۰۱۲) در پژوهش با عنوان "ارتباط بین اوقات فراغت جدی و دلبستگی مکانی" به مطالعه موردی درباره ورزشکاران غیرحرفه‌ای دانشگاه اکلاهما^۷ پرداخته است. او استدلال کرد جنبه‌های تفریحی یک رشته ورزشی مانند سافتبال باعث ایجاد دلبستگی مکانی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای می‌شود.

اوکانر و براون^۸ (۲۰۱۰) در پژوهش تحت عنوان ادراک دوچرخه سواری اوقات فراغت جدی و به اشتراک‌گذاری جاده با دوچرخه که با هدف بررسی اوقات فراغت جدی دوچرخه‌سواران استرالیایی در جاده‌های خاصی صورت گرفت، اظهار داشتند تا به حال پژوهش‌های محدودی به بررسی اوقات فراغت جدی دوچرخه‌سواران در جاده‌های خاص که به عنوان یک مکانی که دلبسته آن هستند پرداخته

-
1. Shen & Yarnal
  2. Career
  3. Identity
  4. Green & Jones
  5. Kane & Zink
  6. Ethos
  7. Pedersen & Seidman
  8. University of Oklahoma
  9. O'Connor & Brown

است. آنها پیشنهاد کردند برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها باید در جهت افزایش چنین مکان‌های باشد تا کاربران با علاقه به دوچرخه‌سواری بپردازند.

شکل ۱- چارچوب مفهومی تأثیر اوقات فراغت جدی بر دل‌بستگی مکانی برگرفته از پیشینه تحقیق (لیو، ۲۰۱۲)

محدوده پژوهش حاضر مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران انتخاب شد. این مجموعه به عنوان مکانی است با ویژگی‌های خاص که دل‌بستگی در ارتباط با آن سنجیده می‌شود. گستره نزدیک به یک میلیون متر مربع دارد، که بیش از نیمی از آن فضای سبز است و نیمی دیگر فضاهای گوناگون سرپوشیده و روباز ورزشی است. همچنین، مجموعه ورزشی خانوادگی انقلاب کامل‌ترین تسهیلات را در رشته‌های گلف، تنیس، اسکواش، والیبال، بسکتبال، فوتبال، شنا، سونا، بدن‌سازی، ورزش‌های رزمی، ماهی‌گیری و ماشین‌سواری (کارتینگ) برای افراد و خانواده‌های اعضا ایجاد کرده است.

امروزه به منظور افزایش مشارکت در اوقات فراغت و پیگیری اوقات فراغت به صورت جدی و مستمر، متغیرهای مهم و اثرگذاری از قبیل اوقات فراغت جدی و دل‌بستگی مکانی وجود دارند که مورد توجه محققان قرار گرفته‌اند و می‌توانند مشارکت در اوقات فراغت را استمرار بخشند. بنابراین، تحقیق حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سوال است، چگونه جدیت در اوقات فراغت بر دل‌بستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای تأثیر می‌گذارد؟ محقق امیدوار است نتایج این تحقیق برای سازمان‌های مرتبط با ورزش عمومی از جمله، معاونت ورزش‌های همگانی وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون ورزش‌های همگانی، بخش ورزش شهرداری‌ها، ادارات کل ورزش و جوانان استان‌ها و شهرستان‌ها و هیئت‌های ورزشی، مسئولان اماکن و باشگاه‌های تفریحی- ورزشی مفید باشد، تا دامنه خدمات خود را در سطح جامعه بهبود بخشند. همچنین پژوهشگران حوزه اوقات فراغت از یافته‌های این مطالعه می‌توانند بهره‌گیرند.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی است و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، از نوع توصیفی - همبستگی (معادلات ساختاری) به شمار می‌آید. با توجه به اهمیت فراوان حجم نمونه در قابلیت تعمیم نتایج آزمون به جامعه، روش‌های مختلفی جهت برآورد حجم نمونه وجود دارد. یکی از دقیق‌ترین روش‌ها استفاده از نرم افزارهای برآورد حجم نمونه مبتنی بر توان آماری است. بر این اساس برآورد تعیین حجم نمونه در پژوهش حاضر^۱ PASS بر اساس اهداف و فرضیات تحقیق با استفاده از نرم افزار انجام شد (هینتز^۲، ۲۰۱۱). در این نرم افزار بر اساس پیش فرض‌های لحاظ شده مبنی بر سطح آلفای ۰/۰۵ و توان ۰/۹۰ حجم نمونه مورد نظر برابر با ۳۳۴ نفر در نظر گرفته شد. شایان ذکر است روش نمونه‌گیری نیز به صورت در دسترس انجام شد. ابتدا مجوز پخش پرسش‌نامه از مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی وزارت ورزش و جوانان اخذ و تیم پژوهش به مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران معرفی شدند. سپس به منظور پخش پرسش‌نامه با پیمانکاران مراکز تفریحی ورزشی داخل مجموعه هماهنگی انجام شد و در صورت رضایت، پرسش‌نامه‌های تحقیق در آن مرکز در اختیار مراجعه‌کنندگان قرار می‌گرفت. بخشی از پرسش‌نامه‌ها نیز در مسیر جاده تندرستی مجموعه در اختیار افراد علاقه‌مند به همکاری قرار گرفت. در مجموع حدود ۶ هفته از ابتدای اسفند ۹۶ تا دهه دوم فروردین ۹۷ توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه به طول انجامید. شایان ذکر تنها از پرسش‌نامه‌هایی استفاده شد که فرد پاسخ‌دهنده اعلام کرده بود حداقل ۶ ماه از عضویت او در این مجموعه گذشته است. با توجه به اهداف پژوهش، ابزار مناسب برای تحقیق حاضر پرسش‌نامه در نظر گرفته شد. لذا با مطالعات کتابخانه‌ای و جستجوهای اینترنتی پرسش‌نامه‌های مناسب برای این کار انتخاب گردید. بدین منظور جهت اندازه‌گیری اوقات فراغت جدی با ۵ بعد و ۱۶ گویه از پرسش‌نامه گولد، مور، مک‌گایر و استیبنز^۳ (۲۰۰۸) و جهت ارزیابی دلبستگی مکانی با ۳ بعد و ۱۳ گویه از پرسش‌نامه کایل و همکاران (۲۰۰۵) استفاده شد. علاوه بر سؤالات مربوط به هر یک از متغیرها که به صورت طیف ۷ ارزشی لیکرت از (کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) ارزش‌گذاری شده بودند، فرمی نیز مربوط به اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه آماری که در برگیرنده ۹ سؤال به صورت بسته و چند گزینه‌ای بود در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت. به منظور ارزیابی روایی صوری و محتوایی، پرسش‌نامه‌ها پس از ترجمه با پروتکل سه مرحله‌ای بلچکو و بورلین‌گیم^۴ (۲۰۰۲)، در اختیار ۹ تن از صاحب‌نظران حوزه اوقات

-
1. Power and Sample Size Software
  2. Hintze
  3. Gould, Moore, McGuire & Stebbins
  4. Blaschko and Burlingame

فراغت و ورزش‌های تفریحی قرار گرفت. پس از دریافت و اعمال نظرات اصلاحی آنان، پرسش‌نامه مذکور به تأیید روایی محتوایی و صوری رسید.

نتایج

در بخش مربوط به آمار استنباطی جهت بررسی و تحلیل داده‌ها به منظور ارزیابی روایی واگرا^۱ از شاخص فورنل و لاکر^۲ و جهت ارزیابی روایی همگرا^۳ از روش میانگین واریانس استخراج شده^۴ استفاده شد. برای برآوردن همسانی درونی و پایایی گویه‌های پرسش‌نامه به ترتیب از آلفای کرونباخ و روش پایایی ترکیبی^۵ با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ و جهت آزمون فرضیه‌ها از روش مدل‌سازی معادله ساختاری با رویکرد واریانس محور از PLS Smart^۳ بهره گرفته شد.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ورزشکاران غیر حرفه‌ای

جنسیت	زن ٪۴۶/۷	مرد ٪۵۳/۳
سن	کمتر از ۲۰ سال ٪۲۹/۶	بین ۲۱ تا ۳۰ سال ٪۳۱/۷
تحصیلات	دانش‌آموز ٪۱۸/۹	لیسانس ٪۳۵
وضعیت اشتغال	شاغل (سازمان‌های دولتی) ٪۱۳/۲	دانش‌آموز یا دانشجوی ٪۳۲/۶
وضعیت درآمدی	کمتر از ۲ میلیون ٪۱۳/۸	بیشتر از ۳ میلیون ٪۳۲/۴
تعداد جلسات ورزش در هفته	یک جلسه در هفته ٪۱۲	سه جلسه در هفته ٪۳۵/۳
هزینه صرف شده طی یکسال برای خرید تجهیزات ورزشی	تا ۵۰۰ هزار تومان ٪۴۳/۵	۱ تا دو میلیون تومان ٪۱۷/۱
مدت زمان مشغول بودن به ورزش	کمتر از ۵ سال ٪۳۹/۳	۵ تا ۱۰ سال ٪۲۱

1. Discriminant Validity
2. Fornell-Larcker
3. Convergent Validity
4. Average Variance Extractad (AVE)
5. Composite Reliability

اطلاعات مربوط به آمار توصیفی به دست آمده از پاسخ‌دهندگان حاکی از آن است که از تعداد نمونه مورد نظر در این پژوهش ۵۳/۳ درصد را مردان و ۴۶/۷ درصد نفر را زنان تشکیل دادند. از دیگر اطلاعات مستخرج شده مشارکت‌کنندگان این بود که ۶۱/۱ درصد از مشارکت‌کنندگان بیش از ۳ جلسه در هفته به ورزش می‌پرداختند (جدول ۱).

جدول ۲- نتایج تحلیل مدل بیرونی متغیر اوقات فراغت جدی

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	میانگین	بار عاملی	کشیدگی	چولگی	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا
پشتکار	اگر با مانعی رو به برو شوم، آن قدر استقامت می‌کنم تا بر آن غلبه کنم. با استقامت می‌توانم بر رقبای خود غلبه کنم. با استقامت بر مشکلاتی که داشتم غلبه کرده‌ام.	۵/۶۵	۰/۸۵۱	۲/۷۳۸	-۱/۰۹۷	۰/۸۸۷	۰/۸۰۹	۰/۷۲۳
	من سخت تلاش می‌کنم تا توانمندتر شوم. برای بهبود مهارت‌هایم تمرین می‌کنم. مایلم برای تواناتر شدن بیشتر تلاش کنم.	۵/۵۸	۰/۸۴۴	۳/۵۱۸	-۱/۲۲۴	۰/۸۸۰	۰/۷۹۶	۰/۷۱۰
	اگر با مانعی رو به برو شوم، آن قدر استقامت می‌کنم تا بر آن غلبه کنم. با استقامت می‌توانم بر رقبای خود غلبه کنم. با استقامت بر مشکلاتی که داشتم غلبه کرده‌ام.	۵/۵۷	۰/۸۵۷	۳/۵۱۸	-۱/۲۲۴	۰/۸۸۰	۰/۷۹۶	۰/۷۱۰
تلاش	من سخت تلاش می‌کنم تا توانمندتر شوم. برای بهبود مهارت‌هایم تمرین می‌کنم. مایلم برای تواناتر شدن بیشتر تلاش کنم.	۵/۸۴	۰/۸۴۶	۳/۵۱۸	-۱/۲۲۴	۰/۸۸۰	۰/۷۹۶	۰/۷۱۰

ادامهٔ جدول ۲- نتایج تحلیل مدل بیرونی متغیر اوقات فراغت جدی

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	میانگین	بار عاملی	کشیدگی	جولگی	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا
حرفه	عملکردم از زمان شروع، بهبود یافته است.	۵/۹۹	۰/۷۵۸					
	من احساس می‌کنم پیشرفت کرده‌ام.	۵/۸۸	۰/۷۷۱					
	ویژگی‌های خاصی وجود دارند که بر مشارکت من تأثیر گذاشته‌اند.	۵/۶۸	۰/۸۲۷	۲/۱۳۶	-۱/۳۲	۰/۸۵۹	۰/۷۸۰	۰/۶۰۳
	لحظات تعیین‌کننده‌ای وجود دارد که تأثیر به‌سزایی در مشارکت من در آن داشته است.	۵/۵۵	۰/۷۴۸					
آداب و رسوم	افرادی که مرا می‌شناسند می‌دانند این فعالیت برایم مهم است.	۵/۵۹	۰/۸۳۴					
	غالباً مرا به عنوان فردی که خود را وقف فعالیت کرده است، می‌شناسند.	۴/۷۷	۰/۸۶۳	۱/۹۹۸	-۰/۹۹۵	۰/۸۸۴	۰/۸۰۲	۰/۷۱۷
	دیگران می‌دانند که من هویت خود را با فعالیت می‌شناسم.	۴/۷۶	۰/۸۴۳					

ادامه جدول ۲- نتایج تحلیل مدل بیرونی متغیر اوقات فراغت جدی

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	میانگین	بار عاملی	کشیدگی	چولگی	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا
هویت	بسیاری از احساساتم را به اشتراک می‌گذارم. احساسات مشترک زیادی با طرفداران دارم	۵/۳۶	۰/۸۱۳	۲/۶۶۲	-۱/۰۴۹	۰/۹۰۷	۰/۸۴۵	۰/۷۶۶
	من و دیگر مشتاقان ایده‌آل‌های مشترکی داریم.	۵/۳۷	۰/۸۹۰					
	اماکن و فضاهای این مجموعه برایم اهمیت زیادی دارند. واقعاً از وقت گذراندن در اماکن و فضاهای این مجموعه لذت می‌برم.	۵/۶۵	۰/۸۱۷					
هویت مکانی	اماکن و فضاهای این مجموعه لذت می‌برم. با اماکن و فضاهای این مجموعه، به عنوان مکانی برای لذت بردن، ارتباط عمیقی برقرار می‌کنم.	۵/۷۲	۰/۸۴۷	۲/۰۶۵	-۰/۹۵۸	۰/۹۰۷	۰/۸۶۳	۰/۷۰۹
	به اماکن و فضاهای این مجموعه تعصب/ تعهد دارم.	۵	۰/۸۴۳					

ادامه جدول ۳- نتایج تحلیل مدل بیرونی متغیر دل‌بستگی مکانی

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	میانگین	بار عاملی	کشیدگی	چولگی	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا
وابستگی مکانی	از بازی کردن در این مکان بیش از هر مکان دیگری لذت می‌برم.	۵/۴۷	۰/۹۱۸	۱/۴۴۵	-۱/۰۹۹	۰/۹۳۵	۰/۹۰۶	۰/۷۸۳
	از بازی کردن در این مکان بیش از هر جای دیگری احساس رضایت می‌کنم.	۵/۴۷	۰/۹۱۰					
	فعالیت در اینجا بیش از هر مکان دیگری برایم اهمیت دارد.	۵/۲۸	۰/۹۱۰					
	هیچ فعالیت دیگری را جایگزین تفریحات خود در این مکان نمی‌کنم.	۴/۷۹	۰/۷۹۵					
پیوند اجتماعی	خاطرات خوب زیادی از این اماکن و فضاها دارم	۵/۶۱	۰/۷۳۷	۱/۵۴۳	-۱/۰۱۴	۰/۸۹۲	۰/۸۴۸	۰/۶۲۳
	ارتباط نزدیکی با اماکن و فضاها و افرادی که با من بازی می‌کنند، دارم.	۵/۴۰	۰/۷۳۶					

ادامه جدول ۳- نتایج تحلیل مدل بیرونی متغیر دلبستگی مکانی

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	میانگین	بار عاملی	کشیدگی	چولگی	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا
	به افراد زیادی می‌گویم در این اماکن و فضاها فعالیت می‌کنم. خانواده و دوستانم را به این اماکن و فضاها می‌برم. استفاده از این اماکن و فضاها را به دوستانم توصیه می‌کنم.	۵/۴۷	۰/۸۴۵					
پیوند اجتماعی	به افراد زیادی می‌گویم در این اماکن و فضاها فعالیت می‌کنم. خانواده و دوستانم را به این اماکن و فضاها می‌برم. استفاده از این اماکن و فضاها را به دوستانم توصیه می‌کنم.	۵/۴۴	۰/۸۲۶					
	به افراد زیادی می‌گویم در این اماکن و فضاها فعالیت می‌کنم. خانواده و دوستانم را به این اماکن و فضاها می‌برم. استفاده از این اماکن و فضاها را به دوستانم توصیه می‌کنم.	۵/۶۶	۰/۷۹۵					

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۲ و جدول ۳ در قسمت بارهای عاملی مربوط به هر گویه، بر اساس نظر (هیر، رینگل و سرستد، ۲۰۱۱) مناسب گزارش شدند که نشان دهنده قابلیت اطمینان آن گویه است. در قسمت مربوط به ارزیابی پایایی پرسش‌نامه‌ها نیز از دو آزمون آماری ضریب آلفای کرونباخ جهت ارزیابی همسانی درونی پرسش‌نامه‌ها و روش پایایی ترکیبی جهت ارزیابی پایایی گویه-های پرسش‌نامه‌ها استفاده شد و نتایج به دست آمده مربوط به هر دو آزمون آماری مناسب ارزیابی شد. نقطه برش مورد قبول برای شاخص پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷. در نظر گرفته شده است (هنسلر، هوبونا و ری، ۲۰۱۶) و در این پژوهش این شرط رعایت شد. جهت ارزیابی روایی همگرای مؤلفه‌های این پژوهش نیز از شاخص میانگین واریانس استخراج شده استفاده شد. هنسلر و همکاران نقطه برش شاخص مورد نظر را بیشتر از ۰/۵ گزارش کردند (هنسلر و همکاران، ۲۰۱۶). با مقایسه شاخص در نظر گرفته شده با نتایج داده‌ها نیز شرط روایی همگرا بین تمامی متغیرها رعایت گردید (جدول شماره ۲ و ۳). همچنین برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون‌های چولگی و کشیدگی استفاده شد. آزمون چولگی برای تمام متغیرها و ابعاد نرمال بودن را تأیید می‌کرد.

1. Hair, Ringle & Sarstedt
2. Henseler, Hubona & Ray

در صورتی که کشیدگی در مؤلفه‌های تلاش، پشتکاری، حرفه، آداب و رسوم و هویت مکانی با توجه به دامنه ۲ تا ۲- این فرض را رد می‌کند.

جدول ۴- ماتریس فورنل-لاکر برای بررسی اعتبار ممیز در سطح مؤلفه‌ها

پشتکار	هویت	دل‌بستگی مکانی	حرفه	تلاش	آداب و رسوم
					آداب و رسوم
				۰/۸۴۳	۰/۸۷۵
			۰/۷۷۷	۰/۶۳۴	تلاش
			۰/۳۵۰	۰/۱۹۰	حرفه
		۰/۷۵۱	۰/۳۸۱	۰/۴۵۸	دل‌بستگی مکانی
	۰/۸۷۵	۰/۳۸۱	۰/۵۱۱	۰/۴۵۸	هویت
۰/۸۵۱	۰/۲۰۲	۰/۳۳۰	۰/۴۸۶	۰/۲۸۶	پشتکار

به منظور ارزیابی روایی واگرا از شاخص ماتریس فورنل-لاکر برای بررسی اعتبار ممیز در سطح مؤلفه‌ها، با توجه به جدول شماره ۴، هر شاخص مندرج در قطر این ماتریس باید از شاخص‌های ستون و سطر مربوط به خود بیشتر باشد. این تفسیر برای هر پنج مؤلفه اوقات فراغت جدی و متغیر دل‌بستگی مکانی به خوبی برآورد شده است.

جدول ۵- نتایج بررسی اثرات مستقیم و اثر کل

اثر کل	معیار میزان اثر	ضریب معنی داری	ضریب مسیر	اثر مستقیم
۰/۱۴۸	۰/۰۴۴	۲/۰۱۷	۰/۱۴۸	آداب و رسوم ← دل‌بستگی مکانی
-۰/۱۳۵	۰/۰۳۸	۲/۰۷۸	-۰/۱۳۵	تلاش ← دل‌بستگی مکانی
۰/۱۱۷	۰/۱۷۷	۱/۳۵۲	۰/۱۱۷	حرفه ← دل‌بستگی مکانی
۰/۳۳۲	۰/۰۰۱	۴/۰۰۴	۰/۳۳۲	هویت ← دل‌بستگی مکانی
۰/۱۰۷	-۰/۱۲۴	۱/۵۴۲	۰/۱۰۷	پشتکار ← دل‌بستگی مکانی

همان‌طور که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس جدول ۵ مبنی بر خروجی نرم افزار نشان داد، به منظور تحلیل خروجی نرم افزار مسیر اثرات مستقیم و اثرات کل را مورد بررسی قرار دادیم. بر اساس

پیش‌فرض‌های موجود، نتایج نشان داد پنج ارتباط مثبت و معنادار بین ابعاد اوقات فراغت جدی و دلبستگی مکانی مشاهده شد (جدول ۵).

جدول ۶- شاخص‌های اصلی ارزیابی نهایی مدل

شاخص	حالت استاندارد	حالت معناداری	دلبستگی مکانی
SRMR	۰/۰۵۹		
d_ULS		۰/۰۰۱	
d_G1		۰/۰۰۱	
d_G2		۰/۰۰۱	
ضریب تعیین R ²			۰/۲۶۴
توان پیش‌بینی‌کنندگی مدل Q ²			۰/۴۷۳

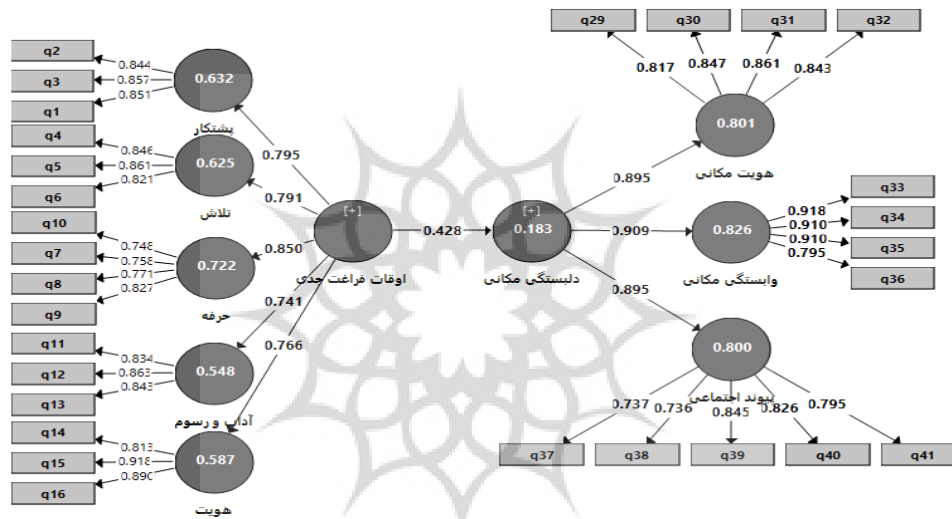
به منظور ارزیابی کیفیت مدل، در مدل‌سازی با رویکرد واریانس محور معیارهایی در نظر گرفته شده است. یکی از این معیارها، شاخص اصلی نیکویی برازش است که در اصطلاح به ریشه باقیمانده استاندارد شده میانگین مربعات یا SRMR مرسوم است. نقطه برش در این شاخص در مدل‌سازی با رویکرد واریانس محور در دو حالت استاندارد و معناداری به ترتیب کمتر از ۰/۸ و ۹۵٪ در سطح معناداری ۰/۰۵ است (هنسلر و همکاران، ۲۰۱۶). بر اساس نتایج به دست آمده در جدول ۶ در هر دو حالت شاخص مورد نظر از برازش مطلوبی برخوردار بود. دو شاخص دیگر جهت ارزیابی مدل در رویکرد واریانس محور در حالت معناداری با روش بوت استرپ به منظور تعیین اختلاف بین دو ماتریس تجربی و برازش شده دو شاخص حداقل اختلاف توزیع نشده d_ULS و اختلاف تشکیل شده از سطوح هندسی d_G1 و d_G2 با نقطه برش کمتر از ۹۵٪ در سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است. بر اساس نتایج جدول ۶ این دو شاخص نیز از سطح مطلوبی در برازش مدل برخوردار هستند (دایکسترا^۱ و هنسلر، ۲۰۱۵).

R² توان پیش‌بینی‌کنندگی بین متغیرهای پنهان را در قالب مدل درونی نشان می‌دهد. دامنه مورد تأیید برای R² طبق نظر هیر، بلک، بابین و اندرسون^۲ (۲۰۱۰) در مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل ۰/۱ تا حداکثر ۰/۸۷ برای هر متغیر ملاک است. هر چه این اثر بزرگتر باشد حاکی از آن است که قدرت پیش‌بینی‌کنندگی متغیر پیش‌بین در رابطه با متغیر ملاک بیشتر است (ریچتر^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). مطابق با نتایج به دست آمده ۰/۲۶۴ از تغییرات دلبستگی مکانی توسط اوقات فراغت جدی

1. Dijkstra
2. Hair, Black, Babin & Anderson
3. Richter

پیش‌بینی شده است. معیار بعدی، شاخص توان پیش‌بینی کنندگی مدل Q^2 (استون گایسر) است که توان پیش‌بینی کنندگی مدل را در متغیرهای وابسته مشخص می‌کند. هنسلا، رینگل و سینکویکس (۲۰۰۹) سه نقطه برش ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را مورد نظر قرار دادند. با توجه به نتایج به دست آمده از جدول ۵، مقدار Q^2 برای متغیر اوقات فراغت جدی ۰/۴۷۳ به دست آمد، که با توجه به سه نقطه برش ضعیف، متوسط و قوی، می‌توان چنین بیان کرد نتایج به دست آمده نشان از قدرت پیش‌بینی-کنندگی قوی دارد (جدول ۶).

شکل ۲- خروجی نرم افزار Smart PLS ۳

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین چگونگی تأثیر جدیدیت در اوقات فراغت بر دل‌بستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای بود. این مطالعه بر روی مشتریان مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران به عنوان یکی از مهمترین مراکز گذران اوقات فراغت کلان شهر تهران انجام شد. یافته‌های تحقیق نشان داد اوقات فراغت جدی بر دل‌بستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای تأثیر معنادار دارد.

در تحقیق حاضر تأثیر اوقات فراغت جدی بر دل‌بستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای معنادار بود. یافته‌های مارتین و اسکنلان^۱ (۲۰۱۴)، حیدری، حیدری نژاد، صفاری و خطیبی (۲۰۱۹)، ویلسون

1. Wilson, Szolosi, Martin, & Scanlan

(۲۰۱۳)، لیو (۲۰۱۲)، اوکانر و براون (۲۰۱۰) و ویلسون و همکاران (۲۰۱۴) نتیجه این فرضیه را تأیید می‌کنند. از طرفی با توجه به تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این فرضیه بر اساس خروجی نرم افزار، ۲۱ درصد از تغییرات دلبستگی مکانی از طریق اوقات فراغت جدی قابل تبیین است. ویلسون (۲۰۱۳) نشان داد ارتباط قوی و مستقیمی بین مشارکت در اوقات فراغت جدی و دلبستگی به مکان وجود دارد و دلایل حضور مشارکت‌کنندگان در مکان فیزیکی و دلبستگی به آن را پیگیری نظام‌مند اوقات فراغت جدی دانست. در تأیید این نتایج، یافته‌های تحقیق ویلسون و همکاران (۲۰۱۴) حاکی از آن بود که مشارکت جدی در اوقات فراغت تحت تأثیر دلبستگی به مکان گزارش شده است. لازم به ذکر است، محقق تحقیقاتی دال بر تأیید نشدن ارتباط این دو متغیر نیافت.

نتایج حاصل از بررسی تأثیر ابعاد اوقات فراغت جدی؛ پشتکار، تلاش، حرفه، هویت و آداب و رسوم بر دلبستگی مکانی نشان‌دهنده تأثیر مثبت و معناداری است. همچنین با توجه به تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این فرضیه بر اساس خروجی نرم افزار، ۲۶ درصد از تغییرات دلبستگی مکانی از طریق ابعاد اوقات فراغت جدی قابل تبیین است. در این فرضیه پنج ارتباط مثبت و معنادار بین ابعاد اوقات فراغت جدی و دلبستگی مکانی مشاهده شد که ضریب بتا و مقادیر p آن‌ها نشان داد بعد آداب و رسوم اوقات فراغت جدی با ضریب بتا $0/148$ و $(p < 0/044)$ ؛ بعد تلاش اوقات فراغت جدی با ضریب بتا $0/135$ - و $(p < 0/038)$ ؛ بعد حرفه اوقات فراغت جدی با ضریب بتا $0/117$ و $(p < 0/177)$ ؛ بعد هویت اوقات فراغت جدی با ضریب بتا $0/332$ و $(p < 0/001)$ و بعد پشتکار اوقات فراغت جدی با ضریب بتا $0/107$ و $(p < 0/124)$ تأثیر مثبت و معناداری بر دلبستگی مکانی دارد (جدول ۵). یافته‌های لیو (۲۰۱۲) ارتباط بین دو متغیر را تأیید کرد و نتایج تحقیق حاضر را در ارتباط با این فرضیه پشتیبانی می‌کند. لیو (۲۰۱۲) در تحقیق خود به بررسی رابطه بین ابعاد اوقات فراغت جدی بر ابعاد دلبستگی مکانی پرداخت و دریافت دو تأثیر مثبت و معنادار در رابطه با ابعاد هویت و آداب و رسوم اوقات فراغت جدی بر ابعاد دلبستگی مکانی وجود دارد. در نتیجه، لیو (۲۰۱۲) دریافت ابعاد هویت و آداب و رسوم، بهترین پیش‌بینی‌کننده‌ها هستند که نشان‌دهنده رابطه اجتماعی معنادار، و همچنین تسهیل‌کننده پیوستن شرکت‌کنندگان برای حضور در مکان هستند. اگر چه تحقیقات استیون^۱ (۲۰۰۹) ارتباط بین ابعاد اوقات فراغت جدی و دلبستگی مکانی را معنادار نشان داد، اما لیو (۲۰۱۲) روابط میان متغیرها در مدل ساختاری را نسبتاً ضعیف برآورد کرد. احتمالاً از دلایل تأیید نشدن تأثیر ابعاد پشتکار و حرفه و تلاش بر دلبستگی مکانی در مطالعات لیو (۲۰۱۲) می‌توان به ویژگی‌های اجتماعی_فرهنگی جامعه مطالعه وی اشاره کرد که ۷۷ درصد از مشارکت‌کنندگان تحقیق لیو (۲۰۱۲) ساکن اکلاهما بودند و قومیت‌های مختلفی (بومیان آمریکا، قفقازی، اسپانیایی و غیره) داشتند. تجزیه و تحلیل داده‌های این

مطالعه نشان داد پیگیری نظامند اوقات فراغت توسط ورزشکاران غیر حرفه‌ای دارای ارتباط مثبت با مکانی است که در آنجا فعالیت‌های اوقات فراغت خود را انجام می‌دهند. مشارکت نظام‌مند و جدی در اوقات فراغت، می‌تواند پیوند اجتماعی، هویت مکانی و وابستگی مکانی را به همراه داشته باشد. احتمالاً علاقه‌مندی ورزشکاران غیر حرفه‌ای به پیگیری اوقات فراغت به صورت جدی دلیل حضور بیشتر آنان در مکان خاصی خواهد بود و تحقق حاضر مؤید این امر است. تحلیل داده‌های جمعیت-شناختی نیز نشان داد بیش از ۶۰ درصد افراد به طور مستمر هفته‌ای بیش از ۳ جلسه در مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران حاضر می‌شوند و اوقات فراغت خود را در این مکان می‌گذرانند. بنابراین زمانی که افراد اوقات فراغت خود را در مکانی که با آن پیوند عاطفی برقرار می‌کنند، می‌گذرانند، حضور بیشتر و مستمر آنان را به همراه خواهد داشت. یافته‌های توصیفی از وضعیت متغیر اوقات فراغت جدی بیانگر آن بود که میانگین تمام ابعاد این متغیر بالاتر از حد متوسط است (۵/۵۴ میانگین). در نتیجه می‌توان اذعان داشت. مشتریان مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران اوقات فراغت خود را به صورت جدی در این مکان صرف می‌نمایند. بدین معنا که آنها پیگیر نظام‌مند فعالیت‌های فراغتی خود هستند و با صرف زمان در این مکان تفریحی-ورزشی خود را از دیگران متمایز می‌کنند و حتی ارزش‌ها و باورهای خاص مربوط به این مکان را به نمایش می‌گذارند. از سوی دیگر، نمرات بالای پاسخ‌دهندگان به ابعاد اوقات فراغت جدی حاکی است این افراد در زمان فراغت خود فرصت‌هایی برای یادگیری و غلبه بر مشکلات جسمانی و روانی خود فراهم می‌آورند.

از طرفی با توجه به این که در بین ابعاد اوقات فراغت جدی، تلاش بالاترین میانگین را در بین پاسخ‌دهندگان به خود اختصاص داده بود، می‌توان عنوان داشت که تلاش منحصر به فرد، پیش‌بینی کننده قوی برای بخشیدن هویت مکانی به ورزشکاران غیر حرفه‌ای است. زمانی که ورزشکاران غیر حرفه‌ای در جهت کسب مهارت، دانش و تجربه خوشایند در اماکن خاصی تلاش می‌کنند؛ هویت خاصی نسبت به آن مکان پیدا می‌کنند و هویت عنصر کلیدی برای ورزشکارانی است که در فعالیت‌های فراغتی شرکت می‌کنند. همچنین، امکان وجود تعاملات اجتماعی در مجموعه‌های ورزشی با اعضا خانواده، دوستان و سایر علاقه‌مندان به فعالیت‌های فراغتی مشابه، عاملی مهم برای تسهیل پیوستن به فعالیت‌های اوقات فراغت جدی محسوب می‌شود. علاوه بر این، جنبه اجتماعی شدن در اماکن تفریحی-ورزشی، پیوند و اتصال بیشتر به مکان را به همراه دارد. با توجه به برنامه‌های تفریحی موجود توصیه می‌شود، ارائه‌دهندگان خدمات اوقات فراغت در جامعه بتوانند پروژه‌ها و رویدادهای ورزشی را به گونه‌ای ارائه دهند که ورزشکاران بتوانند علاوه بر امکان تمرین منظم در اماکن، فرصت بیشتری برای تعامل و برقراری ارتباط با هم تیمی‌ها، دوستان، خانواده و دیگر افراد جامعه داشته باشند چرا

که ممکن است خاطرات خوشایندی را برایشان به همراه داشته باشد و حتی باعث افزایش دلبستگی-شان به مکان شود. یافته‌های این تحقیق نشان داد جدیت در اوقات فراغت منجر به دلبستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای می‌شود و می‌تواند مشارکت در فعالیت‌های جسمانی را افزایش دهد. به عبارت دیگر یکی از شیوه‌های تأثیر بر انتخاب‌های فراغتی مردم استفاده از پیگیری نظام‌مند اوقات فراغت و ایجاد دلبستگی به اماکن ورزشی تفریحی است. با توجه به پیشینه‌های موجود، می‌توان بیان کرد در تحقیقات داخلی کمتر به بررسی متغیر دلبستگی مکانی در فعالیت‌های اوقات فراغت ورزشی و روابط بین آنها پرداخته شده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود در مطالعات اوقات فراغت، نقش مکان بیشتر مورد توجه قرار گیرد. به بیانی دیگر، معمولاً به اوقات فراغت در کشورمان به صورت ساده‌انگارانه و سطحی پرداخته می‌شود. در حالی که رفتارهای فراغتی به شدت پیچیده و در زندگی انسانی بسیار تعیین‌کننده هستند. بسیاری از الگوهای رفتارهای اوقات فراغتی مبتنی بر اماکن و فضاها هستند و بر اساس ساختار آن فضا، فعالیت فراغتی معینی در مکانی مشخص انجام می‌شود. امروزه می‌دانیم در اماکن و فضاهایی که تجارب اوقات فراغت در آنجا به دست می‌آیند، معمولاً درآمد قابل توجهی نیز حاصل می‌شود. شناخت چگونگی این رفتارهای فراغتی مبتنی بر جدیت در اوقات فراغت، نشان داد می‌تواند تعیین‌کننده دلبستگی مکانی به اماکن و فضاهای ورزشی تفریحی باشد. به عبارت دیگر یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد پیوندهای جالب توجهی در طول زمان میان ورزشکاران غیرحرفه‌ای با مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب تهران شکل گرفته است. همچنین یافته‌ها بیانگر این موضوع بود که مجموعه فرهنگی ورزشی انقلاب، مکانی صرفاً ورزشی یا تفریحی نیست بلکه فرصتی برای شکل‌گیری تعاملات و اجتماعی شدن نیز هست که می‌تواند مد نظر دست اندرکاران و پژوهشگران قرار گیرد. یکی از محدودیت‌های تحقیق حاضر جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسش‌نامه بود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی از شیوه‌های جمع‌آوری اطلاعات کیفی و آمیخته به منظور موشکافی عمیق‌تر مفهوم اوقات فراغت جدی و دلبستگی مکانی ورزشکاران غیرحرفه‌ای مد نظر پژوهشگران قرار گیرد.

منابع

1. Bauman, A. E., Reis, R. S., Sallis, J. F., Wells, J. C., Loos, R. J., Martin, B. W., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Correlates of physical activity: why are some people physically active and others not? *The lancet*, 380(9838), 258-271.
2. Blaschko T. M. & Burlingame J. (2002). *Assessment tools for recreational therapy and related fields*. (3rd ed.). Ravensdale, WA: Idyll Arbor Inc.
3. Burch, W. R., & Hamilton-Smith, E. (1991). *Mapping a new frontier: Identifying, measuring, and valuing social cohesion benefits related to nonwork opportunities and activities*. In B. L. Driver, P. J. Brown, & G. L. Peterson (Eds.), *Benefits of leisure* (pp. 369-382). State College, PA: Venture.

4. Dijkstra, T. K., & Henseler, J. (2015). Consistent Partial Least Squares Path Modeling. *MIS quarterly*, 39(2).
5. Ehsani, M. (1393). *Leisure*. Publisher Tehran: Bamdad Book. Printing time: first – autumn. 392.(Persian)
6. Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the serious leisure inventory and measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 47-68.
7. Gravelle, F. & Larocque, L. (2005). Volunteerism and serious leisure: The case of the Francophone game. *World Leisure Journal*, 1, pp.45-51. doi.org/10.1080/04419057.2005.9674385.
8. Green, B. C., & Jones, I. (2005). Serious leisure, social identity and sport tourism. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 8(2), 164-181. doi.org/10.1080/174304305001102010.
9. Hair, J. F., Black, W. C., & Babin, A. (2010). RE and Tatham, RL (2006), *Multivariate Data Analysis*.
10. Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed, a silver bullet. *Journal of Marketing theory and Practice*, 19(2), 139-152. 152.
11. Havitz, M. F., & Mannell, R. C. (2005). Enduring involvement, situational involvement, and flow in leisure and non-leisure activities. *Journal of Leisure Research*, 37(2), 152–177.
12. Hawkins, B., Foose, A. K., & Binkley, A. L. (2004). Contribution of leisure to the life satisfaction of older adults in Australia and the United States. *World Leisure Journal*, 46(2), 4–12.
13. Heidari, K., Heydarinejad, S., Saffari, M., & Khatibi, A. (2019). Investigating the leisure behavior of Iranians: the structural model of serious leisure, recreation specialization and place attachment. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1-17.
14. Henseler, J., Hubona, G., & Ray, P. A. (2016). Using PLS path modeling in new technology research: updated guidelines. *Industrial management & data systems*, 116(1), 2-20. 20.
15. Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). *The use of partial least squares path modeling in international marketing*. In *New challenges to international marketing* (pp. 277-319).
16. Heo, J., Lee, Y., Pedersen, P. M., & McCormick, B. P. (2010). Flow experience in the daily lives of older adults: An analysis of the interaction between flow, individual differences, serious leisure, location, and social context. *Canadian Journal on Aging / La Revue canadienne du vieillissement*, 29(3), 411–423.
17. Hintze, J. (2011). *Power analysis and sample size (PASS 11)* [computer software]. Kaysville, UT: Number Cruncher Statistical Systems.
18. Humpel, N., Owen, N., & Leslie, E. (2002). Environmental factors associated with adults' participation in physical activity: a review. *American journal of preventive medicine*, 22(3), 188-199. 199.
19. Jalali Farahani, M. (2010). *Leisure Management and leisure sports*.

20. Kane, M., & Zink, R. (2004). Package adventure tours: Markers in serious leisure careers. *Leisure Studies*, 23(4), 329-345. doi.org/10.1080/026143604231655.
21. Kim L. Siegenthaler., & O'Dell, I. (2003). Older golfers: Serious leisure and successful aging. *World Leisure Journal*, 1, 41-54. doi.org/10.1080/04419057.2003.9674304.
22. Korpela, K. M. (1989). Place-identity as a product of environment self-regulation. *Journal of Environmental Psychology*, 9, 241-256. doi.org/10.1016/S0272-4944(89)80038-6.
23. Kyle, G., Graefe, A., & Manning, R. (2005). Testing the dimensionality of place attachment in recreational settings. *Environment and Behavior*, 37(2), 153-177.
24. Liu, H. L. (2012). Relationship Among Serious Leisure, Recreation Specialization, and Place Attachment for Amateur Athletes. Ph.D. diss., Oklahoma State University.
25. Maghsoodi, S. Husseini, A. Soleimani, Z. (2013). Study of how to spend leisure. timeleisure. time and its change in Iran. National Conference on Leisure and Youth Lifestyles. National Congress on Higher Education and Youth Lifestyles, pp. 696-673. (Persian)
26. Ministry of culture and Islamic guidance (2011) A plan to study and evaluate the indicators of public culture in the country, Tehran: Ministry of culture and Islamic guidance.
27. O'Connor, J. P., & Brown, T. D. (2010). Rinding with the sharks: Serious leisure cyclist's perceptions of sharing the road with motoriests. *Journal of Science and Medicine in Sports*, 13, 53-58. DOI: 10.1016/j.jsams.2008.11.003.
28. Pedersen, S., & Seidman, E. (2004). Team sports achievement and self-achievement and self-esteem development amount urban adolescent girls. *Psychology of Women Quarterly*, 28(4), 412-422.
29. Pomohaci, M., & Sopa, I. S. (2018). Leisure Sport Activities and Their Importance in Living a Healthy Physical and Psycho-Social Lifestyle. *Scientific Bulletin*, 23(1), 36-42.
30. Ragheb, M. G. (2002). *Assessment of leisure and recreation involvement*. Enumclaw: Idyll Arbor.
31. Richter, N. F., Sinkovics, R. R., Ringle, C. M., & Schlaegel, C. (2016). A critical look at the use of SEM in international business research. *International Marketing Review*, 33(3), 376-404.
32. Saffari, M., Ehsani, M., Amiri, M., & Kozechian, H. (2013). Designing the Model of Sport for All in Iran. *Asian Social Science*, 9(2), 208.
33. Shen, X. S., & Yarnal, C. (2010). Blowing open the serious leisure-casual leisure dichotomy: What's in there? *Leisure Sciences*, 32, 162-179. doi.org/10.1080/01490400903547179.
34. Stebbins, R. (1992). *Amateurs, professionals, and serious leisure*. Montreal, Canada: McGill-Queen's University Press.
35. Stebbins, R. (2006). *Serious leisure: A perspective for our time*. New Brunswick: Transaction Publishers.
36. Stebbins, R. (2012) Comment on Scott: Recreation Specialization and the CL-SL Continuum, *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 34:4, 372-374, DOI: 10.1080/01490400.2012.687646.

37. Stevens, J. P. (2009). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. New York, NY: Routledge.
38. Stokols, D., & Shumaker, S. (1981). People in Place: A Transactional View of Settings in J. Harvey (ed.) *Cognition, Social Behavior and the Environment*.
39. Williams, D. R., & Vaske, J. J. (2003). The measurement of place attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science*, 49, 830-840.
40. Wilson, W. R. (2013). Are Rock Climbers Crunchy? Serious Leisure, Place Attachment, and Environmental Concern in the Shawangunks." Ph.D. diss., Ohio University.
41. Wilson, W. R., Szolosi, A. M., Martin, B., & Scanlan, S. J. (2014). Identifying with the Gunks: Investigating the effect of serious leisure participation and place attachment on environmental concern among traditional climbers. *Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership*, 6(2), 114-132.
42. Yau, M. K., & Packer, T. L. (2002). Health and well-being through T'ai Chi: Perceptions of older adults in Hong Kong. *Leisure Studies*, 21(2), 163-178.

ارجاع دهی

حیدری، کلثوم، حیدری نژاد، صدیقه؛ صفاری، مرجان؛ خطیبی، امین. (۱۳۹۹). چگونه جدیت در اوقات فراغت بر دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای تاثیر می‌گذارد؟ پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۱۹): ۹۱-۱۱۴
شناسه دیجیتال: 10.22089/res.2019.6429.1542

Heidari, K; Heydarinejad, S; Saffari, M; Khatibi, A. (2020). How Does Seriousness in Leisure Effect on Place Attachment of Unprofessional Athletes? *Research on Educational Sport*, 8(19): 91-114. (Persian). DOI: 10.22089/res.2019.6429.1542

How Does Seriousness in Leisure Effect on Place Attachment of Unprofessional Athletes?

K. Heidari¹, S. Heydarinejad², M. Saffari³, A. Khatibi⁴

1. Master of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
2. Professor of Sport Science Faculty, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran (Corresponding Author)
3. Assistant professor of Humanities Faculty of Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
4. Assistant professor of Sport Science Faculty, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Received: 2018/09/18

Accepted: 2019/01/27

Abstract

Although leisure activities play an important role in our lives, a few domestic studies have been conducted in Iran on serious leisure and place attachment. The present study aimed to determine the effects of serious leisure on place attachment in amateur athletes. The present research was an applied-correlational study based on structural equation modeling. The statistical population consisted of all amateur athletes who had a membership record of at least 6 months in Enghelab Sports Complex of Tehran. The sample size was determined using PASS based on the research objectives and hypotheses. The respondents were selected based on convenience sampling method and questionnaires were distributed among them. Finally, a total of 334 questionnaires were used for data analysis. The required data were collected using Serious leisure questionnaire (Gold *et al.*, 2008), consisting of 5 subscales and 16 items and place attachment questionnaire (Kyle *et al.*, 2005), consisting of 13 items in 3 subscales. The face and content validity of questionnaires were assessed by 9 academics. A pilot study was also conducted in order to evaluate the construct validity and Cronbach's alpha of questionnaires was equal to 0.951, respectively. The data were statistically analyzed using descriptive and inferential statistics in SPSS-25 and Smart PLS-3. The results showed that serious leisure can predict 21% of variances of and place attachment, respectively. Based on the results of structural equation modeling, the impact of serious leisure on place attachment of amateur athletes was adequately fitted (SRMR=0.059). The findings of this study showed, that seriousness in leisure leads to the place attachment of amateur athletes, and can increase participation in physical activity. And can also increase participation in physical activity. In other words, one of the ways to influence people's leisure Behavior choices is to use systematic pursuit of leisure and to create a place attachment in sports places.

Keywords: Leisure Behavior, Serious Leisure, place attachment, Unprofessional Athletes

1. Email: heidari.k70@gmail.com
2. Email: heydari_s@scu.ac.ir
3. Email: saffari.marjan@modares.ac.ir
4. Email: a-khatibi@scu.ac.ir